

>Een andere belangrijke taak van de beroepsverenigingen is het verstrekken van goede en volledige informatie aan de vertalers en (vooral) de tolken die een beroepsactiviteit bij het gerecht willen starten, niet alleen wat betreft het geen in deze tekst wordt besproken (dat ze nuttig kunnen aanvullen met concrete voorbeelden van de berekeningswijze van erelonen, van ingevulde prestatiefiches, van de staat van kosten en erelonen (factuur is de vaak gebruikte, doch foute naam ervan), maar ook wat de sociale en fiscale verplichtingen aangaat, en wat ze aanbieden van nuttige opleidingen.

>Soms worden bepaalde zaken die belangrijk zijn voor de tolken onbewust miskend door de gerechtelijke wereld. Men is soms zo sterk gewend aan zijn eigen werkomgeving, dat men niet goed op de hoogte is van hoe het er aan toe gaat in die van anderen. Als het kan bijdragen tot een grotere tevredenheid, wellicht zelfs aan beide zijden, is het aangewezen dat de tolk die wordt aangesteld voor een bepaalde taak onmiddellijk of tijdig melding maakt van een bestaande praktische moeilijkheid, en suggesties doet om eraan te verhelpen.

Deontologie

Bijzondere aandacht dient hier uit te gaan naar de deontologie van de vertaler/tolk, die is vervat in het KB van 18 april 2017 en die van toepassing is vanaf 10 juni 2017. Dit besluit geeft een formeel kader aan een reeks "klassieke" plichten die bestaan in allerlei beroepsgroepen, en meer specifiek in geval zij in contact komen met de gerechtelijke wereld.

De code stelt de verplichte gedragsregels en ethische principes vast die de beëdigd vertaler, tolk of vertaler-tolk vóór, tijdens en na zijn vertaal- of tolkopdracht moet respecteren. De voorschriften zijn een aanvulling op de eed die de beëdigd vertaler, tolk en vertaler-tolk moet afleggen zoals bepaald in de wet (art. 3) Dit betekent dat de bepalingen niet alleen naar de letter moeten toegepast worden, maar ook naar de geest in de gevallen die niet letterlijk zijn voorzien.

Door de verplichting de deontologische principes uitdrukkelijk te aanvaarden, zijn de vertalers/tolken gehouden deze regels na te leven, ook al maken ze geen deel uit van het strafrecht. Ze kunnen wel worden afgedwongen en wie ze niet naleeft, kan zijn erkenning om nog voor de gerechtelijke overheid te mogen werken, verliezen.

Vooraleer in te gaan op de diverse deontologische regels, moet evenwel de ene regel worden vermeld, die wel strafrechtelijk is beteugeld. Het betreft hier de plicht om, als men eenmaal is geregistreerd als kandidaat-medewerker, elke opdracht te aanvaarden van de gerechtelijke overheid van de gerechtelijke arrondissementen waarvoor hij beschikbaar is, tenzij andere op dat moment uitgevoerde opdrachten dit materieel beletten en dit wordt bewezen. Deze verplichting staat in art. 3 in fine van de programmawet van 27/12/06, die de basis vormt van de hele regelgeving over de gerechtskosten. Ze voorziet in een mogelijke geldstraf van 50 tot 500 euro voor de weigerende vertaler/tolk die geen overmacht of een ernstige reden bewijst om hem vrij te stellen van de opdracht. De ernstige reden wordt in de deontologie concreet ingevuld.

De deontologische plichten van de vertaler/tolk vastgelegd in het KB zijn de volgende:

>Wanneer zijn onafhankelijkheid, objectiviteit of onpartijdigheid in vraag kan worden gesteld door één der betrokken partijen wegens bindingen op het ogenblik van de opdracht of in het verleden, welke de aard ook is: financieel, professioneel, familiaal of sociaal, of indien er elementen zijn die aanleiding kunnen geven tot wraking, moet de vertaler, tolk of vertaler-tolk de opdracht weigeren. Hij aanvaardt enkel die taken waarvan hij in staat is deze op een professionele manier te volbrengen en hij is ertoe gehouden deze in eer en geweten, nauwgezet, eerlijk en kwaliteitsvol uit te oefenen. (Art. 4)

→ Cumulatie van opdrachten voor de gerechtelijke overheden en andere klanten

Dit punt verdient bijzondere aandacht: de onafhankelijkheid van de tolk kan immers in het gedrang komen als hij naast zijn opdrachten voor de gerechtelijke overheden ook opdrachten aanvaardt van privaatrechtelijke aard. Uiteraard mag de tolk ervoor kiezen niet exclusief te werken voor het ene of het andere type opdrachtgever. Het is echter niet aanvaardbaar een opdracht van een privéklant te aanvaarden als die een toestand van tegenstrijdige belangen of van belangenvermenging zou kunnen doen ontstaan. Omgekeerd is het evenmin aanvaardbaar niet aan de gerechtelijke overheid die een opdracht wenst te geven, mee te delen dat men reeds een opdracht uitvoert voor een private klant, die zulke toestand zou kunnen doen ontstaan. Als de gerechtelijke overheid geen graten ziet in de combinatie van beiden, maar de vertaler/tolk wel, dan heeft deze laatste de keuze te bewijzen dat hij voor de duur van de gerechtelijke opdracht zijn privé-opdracht niet kan schorsen, of van de gerechtelijke overheid een vordering te vragen waarin duidelijk staat dat die opdracht mag worden gecombineerd met de andere lopende opdrachten. Delicater en het vaakst voorkomend zullen echter de conflicten zijn, die zich kunnen voordoen over de vraag welke taak bij voorrang moet worden behandeld, als de vertaler/tolk reeds begonnen is aan een opdracht van een private klant (omgekeerd is het duidelijk dat de reeds aangevangen gerechtelijke opdracht voorrang moet krijgen). Als de vertaler/tolk de gerechtelijke opdracht wenst te weigeren omwille van de reeds aanvaarde private opdracht, dan moet hij aantonen dat het bij voorrang uitvoeren van de gerechtelijke opdracht redelijkerwijze zou resulteren in een wanprestatie voor de private opdrachtgever (bv. wegens een strikte tijdsbepaling in het contract) of in een financieel verlies groter dan wat de gerechtelijke opdracht hem kan opbrengen. Slaagt hij hier niet in, dan kan de gerechtelijke overheid hem toch vorderen en is een weigering strafbaar.

- >Hij streeft ernaar steeds de beste kwaliteit en een optimale dienstverlening te leveren.
- Hij verricht nimmer opzettelijk een onjuiste vertolking of vertaling. De vertaler, tolk of vertaler-tolk verplicht zich ertoe volledig, getrouw en neutraal te vertalen en het gesproken en geschreven woord weer te geven zonder enige wijziging, weglating of aanvulling. (Art. 5)
- >Hij zal aan de opdrachtgever voorstellen de aan hem toevertrouwde taak te beëindigen, indien hij meent dat deze taak zijn technische of taalkundige bekwaamheid te boven gaat. (Art. 6) Wanneer een tolk bijvoorbeeld tijdens een tolkopdracht voor de rechtbank vaststelt dat hij omwille van vermoeidheid minder kwaliteitsvol tolkt, moet hij dit aangeven aan de rechter en desgevallend om een pauze vragen. Of nog, wanneer de vertaler of tolk vaststelt dat hij niet over de juiste kennis beschikt, bijvoorbeeld omdat hij het gebruikte jargon niet machtig is, omwille van de zeer specifieke aard of het vakdomein, meldt hij dit aan zijn opdrachtgever, die dan beslist om de opdracht al dan niet te beëindigen.
- >Hij zal zich in iedere omstandigheid integer en professioneel gedragen, met eerbied voor de opdrachtgever en de betrokken partijen. (Art. 7)
- >Hij neemt volledige geheimhouding in acht, behoudens wettelijke verplichtingen. Hij springt steeds discreet om met alle informatie die hij tijdens of in het kader van zijn vertaal- of tolkopdracht verwerft. Hij zal deze informatie in geen geval in eigen voordeel aanwenden, noch in enig andere omstandigheid extern aan zijn vertaal- of tolkopdracht. (Art. 8) Alle informatie die de tolk verneemt via vertrouwelijke gesprekken tussen een advocaat en zijn cliënten wordt beschermd door het beroepsgeheim van de advocaat ten aanzien van zijn cliënt. Deze informatie mag aan niemand worden meegedeeld zonder de expliciete goedkeuring van zowel de betrokken cliënt, als diens raadsman.
- >De te vertalen documenten blijven te allen tijde eigendom van de opdrachtgever. De vertaler, tolk of vertaler-tolk toont deze niet, noch deelt deze mee aan derden, tenzij in opdracht en met de uitdrukkelijke goedkeuring van de opdrachtgever. (Art. 9) Alle documenten die door de opdrachtgever ter beschikking worden gesteld aan de vertaler zijn en blijven eigendom van de opdrachtgever. Ze moeten met dezelfde geheimhouding worden behandeld. Uiteraard gelden het beroepsgeheim en de discretieplicht ook voor alle leden van het team dat voor de vertaalopdracht werden ingezet en gelden ze ook na de beëindiging van de opdracht.
- >Indien teamwerk vereist is om de vertaal- of tolkopdracht tot een goed einde te brengen, kan, mits toestemming van de opdrachtgever, de vertaler of tolk relevante informatie delen met andere vertalers, tolken of vertalers-tolken van het team dat is belast met de opdracht. In dat geval is het hele team gebonden door het beroepsgeheim. (Art. 10)
- >Het beroepsgeheim en de discretieplicht gelden ook na beëindiging van zijn opdracht. (Art. 11)
- >Hij is bij de uitoefening van zijn opdracht gehouden tot volstrekte onpartijdigheid. Tijdens en na de vertaal- of tolkopdracht gedraagt hij zich neutraal en vermijdt hij ongepast contact met getuigen, partijen of hun vertegenwoordigers. (Art. 12)

- >Hij verleent in geen enkel geval, gevraagd of niet, juridisch advies, noch verwijst hij enig persoon door naar eender welke advocaat. (Art. 13) De tolk mag wel gevraagd worden een document dat werd aangetroffen, te vertalen. Verder mag hem niets anders worden gevraagd, zoals het geven van extra informatie, praktische hulp, ...
- >Hij meldt elk reëel of schijnbaar belangenconflict dat zich voordoet bij de uitoefening van de opdracht aan de opdrachtgever. (Art. 14)
- >Hij oefent op geen enkel ogenblik druk of invloed uit op zijn luisteraars of lezers. Hij waakt erover zijn integriteit en zelfstandigheid te bewaren en laat zich niet leiden door een onrechtmatig belang. (Art. 15)
- >Bij de uitoefening van zijn functie neemt de tolk, vertaler of vertaler-tolk geen voordelen, giften of gelden aan van derden, uitgezonderd de hem verschuldigde kosten en ereloon. (Art. 16)
- >Hij respecteert de voorziene werktijden en termijnen. Indien hij dit niet kan, informeert hij onmiddellijk de opdrachtgever opdat tijdig de nodige maatregelen kunnen getroffen worden. (Art. 17)
- >Hij licht de opdrachtgever in over elke twijfel die voortvloeit uit een eventueel lexicaal gebrek in de brontaal of de doeltaal. (Art. 18)
- >Hij geeft met de grootste getrouwheid, de grootste precisie en volstrekt neutraal weer wat hij tolkt of vertaalt.

Hij brengt de boodschap volledig over, ook de vulgaire of onvriendelijke opmerkingen, de beledigingen en niet-verbale elementen, zoals de toon en gevoelens van de spreker, om ze gemakkelijker te laten begrijpen. Hij verbloemt niets, laat niets weg en wijzigt niets aan het vertaalde of getolkte werk.

Hij vertaalt of tolkt getrouw de vergissingen of flagrante onwaarheden die hij kan opmerken. (Art. 19)

>Hij erkent en verbetert elke tolk- of vertaalfout van zodra hij er zich van bewust is. Bij twijfel moet de tolk vragen dat de betrokken passage herhaald, opnieuw of uitdrukkelijk geformuleerd wordt.

Bij twijfel kan de vertaler interpretatievoorstellen formuleren. (Art. 20)

>De tolk gaat te allen tijde na of zijn toehoorders hem duidelijk kunnen horen en begrijpen. (Art. 21)

>Hij verbindt zich ertoe zich voortdurend bij te scholen, zowel op gebied van zijn bedrevenheid in het vertalen en/of tolken, als van zijn begrip van de (technische en juridische) procedures en technische woordenschat die hij bij de uitoefening van zijn opdracht nodig kunnen hebben.

Hij brengt de FOD Justitie jaarlijks op de hoogte van de gevolgde opleidingen. (Art. 22)

→ OPGELET!

De bepalingen van de deontologische code hebben een verklarend en geen beperkend karakter. Ze behoren niet tot het strafrecht, wat betekent dat ze kunnen bij analogie worden toegepast. Er kan niet contractueel van worden afgeweken. Ze hebben tot doel de partijen bij elke opdracht te beschermen, de waardigheid en de integriteit van het beroep te bewaren en de kwaliteit van de door geregistreerde vertalers, tolken en vertalers-tolken gepresteerde diensten te waarborgen. Dit betekent dat de bepalingen niet alleen naar de letter moeten worden toegepast, maar ook naar de geest in gevallen die niet letterlijk zijn voorzien.

ALGEMENE REGEL IN AFWACHTING VAN DE VERSPREIDING EN DE INWERKINGTREDING VAN DEEL 2 VAN HET KWALITEITSHANDBOEK:

De bevoegde diensten en personen leggen de vertalers en tolken geen andere voorwaarden of formaliteiten op dan die, bepaald in de artikelen van het KB die worden toegelicht in voorliggend deel 1, ook niet om louter praktische redenen. Deze regeling behoort immers tot het administratief recht, dat toevoeging van voorwaarden buiten de wet niet duldt!

Interpretatie van het KB inzake vertalingen

Hoe brengen de beëdigde vertalers hun prestaties voortaan in rekening? Wij hebben deze vraag opgesplitst in tien meer specifieke vragen waarop hieronder een antwoord wordt gegeven.

Moet men per lijn/karakter of per woord rekenen?

De vertalers die vertalen vanuit talen met logogrammen of braille of naar talen met logogrammen of braille worden betaald per regel van 60 karakters, spaties inbegrepen. De talen met logogrammen zijn de volgende: de Chinese talen, het Japans, het Koreaans en de Indische talen (het gaat hier echter niet om logogrammen!). De vertalers die vertalen van en naar andere talen worden betaald per woord. Ook getallen, data, symbolen en afkortingen worden gerekend als woorden. Als bij de telling blijkt dat het aantal woorden beperkt is, moet er worden nagegaan of de vertaling niet kan genieten van de minimumvergoeding (zie punt 4).

→ Wat met vertalingen van en naar talen met logogrammen?

Een tekst in logogrammen die moet worden vertaald in een alfabetische taal zoals de onze, stelt geen probleem qua telling van het aantal woorden of regels. Het is anders in geval er in de omgekeerde zin moet worden vertaald. In logogramtalen wordt immers niet gewerkt met regels en de woorden kunnen verspreid zijn over één tot meerdere logogrammen. De telling zou dus manueel moeten gebeuren en niet kunnen worden geverifieerd. Daarom worden in zulke gevallen de woorden of regels geteld in de brontaal.

Welke tarieven gelden voor de vertalers?

Voor de talen met logogrammen en braille: 0,95 euro per lijn. Iedere begonnen regel wordt als een volledige lijn beschouwd. De vertaler geeft bij zijn afrekening het totaal aantal regels op.

Voor de andere talen:

- >0,06 euro per woord voor de vertalingen van het Frans naar het Nederlands en van het Nederlands naar het Frans;
- >0,093 euro per woord voor de volgende talen (in beide richtingen):
het Fins, Lets, Ests, Sloveens, Litouws, Albanees, Maltees, Hebreeuws, Tibetaans en de Roma-talen;
- >0,081 euro per woord voor de andere talen (in beide richtingen).

⇒ Wat met de gebarentaal van doven, gebruikt bij een verhoor?

Bij gebrek aan vermelding in het KB, moet ze worden beschouwd als "andere taal"; of beter "andere talen" omdat er voor elke gesproken taal een gebarentaal bestaat of denkbaar is. Er zijn ook varianten: zo is de gebarentaal in Nederland anders dan die in Vlaanderen. Bijzonder is hier dat het vertalen van een "tekst" van gebarentaal naar geschreven taal kan gebeuren op twee manieren: ofwel bekijkt een doventolk een video, die hij zelf omzet in de geschreven doeltaal, ofwel bekijkt een doventolk een video, zet hem om naar gesproken taal, en de vertaler maakt een transcriptie in de doeltaal. Het zijn allebei vormen van vertaalwerk, aan het tarief voor "andere talen".

Het traditionele werk van een doventolk, het rechtstreeks omzetten van gesproken in gebarentaal, is tolkwerk.

Hoeveel mag men rekenen voor een "kleine" vertaling?

Voor een vertaling van minder dan 300 woorden of 30 lijnen wordt een minimumvergoeding van 300 woorden of 30 lijnen toegekend.

³ Het KB voegt hieraan toe: "en meer dan 210 lijnen per werkdag berekend in logogrammen", maar dit is onmogelijk te realiseren omdat een logogram niet het equivalent van een letter uit een alfabet is en niet wordt geschreven in regels. Vandaar dat men steeds de woorden moet tellen in de alfabettaal, ongeacht of ze nu bron of doel is.